

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om stöd för återanställning och gottgörelse för verksamhetsbegränsningar till förplägnadsföretag

Till ekonomiutskottet

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om stöd för återanställning och gottgörelse för verksamhetsbegränsningar till förplägnadsföretag (RP 67/2020 rd): Ärendet har remitterats till arbetslivs- och jämställdhetsutskottet för utlåtande till ekonomiutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- konsultativ tjänsteman Mika Björklund, arbets- och näringsministeriet (distanskontakt)

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Närings-, trafik- och miljöcentralen i Nyland
- UF-centret
- Nylands arbets- och näringsbyrå
- Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf
- STTK rf
- Finlands näringsliv rf
- Företagarna i Finland rf
- Turism- och Restaurangförbundet rf
- Servicefacket PAM rf
- restaurangägare Henri Alén.

Inget yttrande av

- Akava ry.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Den 11 mars 2020 deklarerade Världshälsoorganisationen (WHO) att epidemin av den smittsamma sjukdomen covid-19, som orsakas av ett nytt coronavirus, är en pandemi. Den 16 mars 2020 konstaterade statsrådet i samverkan med republikens president att det råder undantagsförhållan-

Utlåtande AjUU 4/2020 rd

den i landet på grund av coronaviruset. Pandemin och det undantagstillstånd som den orsakat har i betydande grad påverkat förplägnadsrörelserna. För att förhindra att coronaviruset sprids ska förplägnadsrörelserna, med undantag för personalrestauranger, vara stängda mellan den 4 april och 31 maj 2020.

I samband med riksdagsbehandlingen av stängandet av förplägnadsrörelserna förutsatte riksdagen att regeringen utreder hur en med tanke på restaurangföretagarnas utkomst och verksamhetsbetingelser skälig ersättning för skada kan genomföras så att de ekonomiska förlusterna fördelas rättvist, med beaktande av egendomsskyddet och på ett skäligt sätt mellan offentliga samfund, hyresvärdar, banker, försäkringsbolag och andra ekonomiska enheter. Likaså förutsatte riksdagen att regeringen utan dröjsmål vidtar åtgärder för att vid behov stödja restaurangföretagarnas försörjning under undantagsförhållandena och avvecklingen av dem.

I propositionen föreslås det att det stiftas en lag om stöd för återanställning och gottgörelse för verksamhetsbegränsningar till förplägnadsföretag. Handlingsmodellen enligt den föreslagna lagen består av två kompletterande delar, å ena sidan stöd för återanställning och å andra sidan en skälig gottgörelse för de kostnader som har orsakats till följd av den lagstadgade begränsningen av verksamheten på grund av coronaepidemin. Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet anser det motiverat och nödvändigt att kompensera de förluster och svårigheter som pandemiläget orsakar företag i de mest drabbade branscherna, såsom restaurangbranschen, och förordar att lagförslaget godkänns med följande anmärkningar.

Fastställandet av gottgörelsens storlek utifrån försäljningen under bestämda jämförelsemånader

I propositionen föreslås det att den skäliga gottgörelsen för de fasta kostnader som uppstår för ett förplägnadsföretag under den tid som begränsningsskyldigheten är i kraft ska ställas i relation till den förändring i försäljningen som restaurangföretagets begränsningsskyldighet föranleder. Gottgörelse ska beviljas företag vars försäljning i april 2020 var lägre än medelvärdet av försäljningen i januari—februari. Jämförelsetiden är densamma för alla restauranger. Eventuella på coronaepidemin baserade utvecklingsstöd från närings-, trafik- och miljöcentralerna eller Business Finland dras av från gottgörelsebeloppet.

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet fäster uppmärksamhet vid att den föreslagna jämförelsetiden försätter restaurangerna i sinsemellan ojämlig ställning. Till exempel sommarrestauranger har på grund av stängningsbeslutet gått miste om goda försäljningstider bland annat under storhelgerna i april och maj, men får ändå ingen gottgörelse för den förlorade försäljningsinkomsten, eftersom de inte har någon försäljning i januari och februari eller försäljningen då har varit mycket liten. Att försäljningen i januari och februari utgör riktvärde för jämförelsen ger inte en rättvisande bild av förlusterna hos andra restauranger heller, eftersom efterfrågan inom restaurangbranschen i allmänhet är betydligt mindre i början av året än i april. Utskottet föreslår att ekonomiutskottet överväger att ändra jämförelsetiden så att man i fråga om förplägnadsrörelsernas förluster bättre än vad som föreslagits beaktar å ena sidan olikheterna mellan restaurangerna och å andra sidan variationen i restaurangernas försäljningsvolym under olika månader. Dessutom föreslår utskottet att ekonomiutskottet ännu överväger vilken effekt ett beviljat utvecklingsstöd från närings-, trafik- och miljöcentralerna eller Business Finland har på gottgörelsens belopp.

Utlåtande AJU 4/2020 rd

Stödet för återanställning

Syftet med stödet för återanställning är att, när verksamheten återupptas efter begränsningstiden, trygga företagens möjlighet att sysselsätta arbetstagare inom restaurangbranschen på en nivå som motsvarar situationen före coronaepidemin. Stödbeloppet föreslås vara 1 000 euro för varje arbetstagare som omfattas av stödet. Stöd betalas för arbetstagare till vilka företaget betalar en lön på minst 2 500 euro för de följande tre månaderna efter den månad då begränsningsskyldigheten upphörde. Stöd kan fås för högst det antal arbetstagare som kalkylmässigt var anställda på heltid i företaget i februari 2020.

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet fäster uppmärksamhet vid att endast cirka 50 procent av arbetstagarna inom hotell- och restaurangbranschen är fast anställda. Dessutom är många deltidsanställda, och inhyrd arbetskraft används i stor utsträckning. En stor del av arbetstagarna inom branschen är kvinnor, unga eller personer med invandrabakgrund. Den ökande arbetslöshet som begränsningarna i samband med coronaepidemin har lett till äventyrar således försörjningen för en grupp som redan har en utsatt ställning på arbetsmarknaden. Utskottet anser därför att det också ur jämlikhetssynvinkel är viktigt att stödet riktas till restaurangbranschen.

Utskottet anser att sektorns särdrag inte har beaktats tillräckligt vid fastställandet av stödet för återanställning. Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet anser att det föreslagna kravet på en löneutbetalning om 2 500 euro under tre månader är lågt. Det kan leda till att företagen i stället för att hålla fast vid sina anställda i stället förlänger permitteringarna eller ersätter eventuella avslutade anställningar med deltidsanställda. Stödet täcker därigenom en större del av lönekostnaderna än om arbetstagarna skulle ha varit heltidsanställda. Utskottet anser att ökningen av antalet kortjobb och deltidsanställningar är oändamålsenlig, särskilt med tanke på att sysselsättningen inom sektorn är svag och lönenivån bland arbetstagarna redan är låg på grund av att arbetstimarna är färre än inom andra branscher. Till följd av restaurangernas specialisering och den kraftiga variationen i efterfrågan under olika tider är det inte heller meningsfullt att jämföra företagens antal anställda med situationen i februari 2020.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet föreslår

att ekonomiutskottet beaktar det som sägs ovan.

Utlåtande AjUU 4/2020 rd

Helsingfors 14.5.2020

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Anna Kontula vänst
vice ordförande Katja Taimela sd
medlem Kim Berg sd
medlem Bella Forsgrén gröna
medlem Tuomas Kettunen cent
medlem Antti Kurvinen cent (delvis)
medlem Rami Lehto saf
medlem Niina Malm sd
medlem Hanna-Leena Mattila cent
medlem Anders Norrback sv
medlem Ilmari Nurminen sd
medlem Arto Satonen saml
medlem Ruut Sjöblom saml
medlem Riikka Slunga-Poutsalo saf
medlem Sofia Virta gröna
ersättare Mikko Lundén saf.

Sekreterare var

utskottsråd Marjaana Kinnunen.

Utlåtande AjUU 4/2020 rd Avvikande mening

AVVIKANDE MENING

Motivering

Allmänt

Till följd av covid-19-pandemin begränsade Finland restaurangverksamheten och ingrep därmed på ett betydande sätt i den grundlagsfästa näringsfriheten. Genom en lag som gäller temporärt till utgången av maj ska förplägnadsrörelser och de utrymmen inomhus och utomhus som hör till dem hållas stängda för kunderna.

Konsekvenserna för restaurangernas affärsverksamhet har varit dramatiska. Regeringen beredde snabbt en lag om begränsning av förplägnadsrörelserns verksamhet, men en proposition om kompensation till följd av begränsningen kom först förra veckan till riksdagen. Det är inte ändamålsenligt, eftersom riksdagen uttryckligen förutsatte att det genom lag föreskrivs om en skälig ersättning.

Det är bra att riksdagen äntligen kan behandla propositionen om restaurangstöd. Den är dock behäftad med åtskilliga grundläggande brister, och redan nu måste det påpekas att det med stöd av grundlagen är statsrådet som ansvarar för beredningen av lagstiftningsförslag. Nu är dock läget det att den minister som ansvarar för ärendet har föreslagit att riksdagen gör de korrigeringar som behövs i propositionen. Riksdagen har inte tillgång till samma lagberedningsresurser som statsrådet, vilket det finns anledning att fästa särskild uppmärksamhet vid.

Problemen med restaurangstödet

Regeringens modell innefattar dels ersättning för direkt skador, dels ett element som syftar till återanställning. Det största problemet med modellen kan anses vara att det totala stödet (123 000 000 euro) inte räcker till för att kompensera näringsidkarna för de skador som situationen orsakat.

I den modell som regeringen föreslår ska granskningsperioden för minskningen av omsättningen vara januari och februari. Det kan inte anses ändamålsenligt, eftersom detta är den sämsta tiden för många aktörer i fråga om omsättning. Däremot riktas begränsningsåtgärderna mot den tid då vårens storhelger infaller, alltså en tid som försäljningsmässigt är bättre än början av året. Stödet måste, enligt företagets val, beräknas antingen enligt försäljningen under föregående räkenskapsperiod, under de sex senaste månaderna före krisen eller under motsvarande period 2019. Om restaurangen har startats under eller efter beräkningsperioden, ska den genomsnittliga försäljningen under månaderna före krisen användas som beräkningsgrund.

Det är också problematiskt att den som fått utvecklingsstöd inte kan få restaurangstöd. Det kan innebära en bestraffning av den som har försökt utveckla nya former av restaurangaffärsverksamhet, till exempel nya koncept för försäljning av mat för avhämtning eller leverans utanför restaurangen. Vi föreslår att lagförslaget ändras så att andra stöd som beviljats på grund av coronaepidemin inte påverkar stödbeloppet enligt den föreslagna stödmodellen.

Utlåtande AjUU 4/2020 rd
Avvikande mening

Stödet för återanställning kan anses ha positiva effekter. Det är dock i princip problematiskt att stödet inte beaktar de realiteter som råder inom branschen, exempelvis att inhyrd arbetskraft ofta anlitas inom branschen. Modellen beaktar inte alls dessa arbetstagare.

Ett annat problem med stödmodellen är att den behandlar företag av olika storlek olika, trots att begränsningsåtgärderna har gällt alla aktörer inom branschen. Den grundlagsenliga rätten att idka näring är inte beroende av företagets storlek. Stödmodellen måste vara konkurrensneutral och stödja alla aktörer inom branschen på lika villkor.

Avslutningsvis

Tidpunkten för utbetalning av restaurangstödet måste justeras. Företagens kassakris är akut, så det är problematiskt att utbetalningen av stödet dröjer. Det viktigaste är att de som utsatts för begränsningsåtgärderna beviljas stöd så snabbt som möjligt.

Vi anser att stödet för förplägnadsverksamhet måste uppgå till minst 300 000 000 euro för att täcka åtminstone en del av de skador som orsakas affärsverksamheterna. Referensperioden måste också ses över så att den bättre motsvarar de faktiska ekonomiska skadorna. Konsekvenserna av andra coronarelaterade stöd för restaurangstödet belopp måste slopas. Modellens beräkningsgrunder måste förenklas och det måste säkerställas att stödet behandlar alla företag inom branschen på lika villkor.

Avvikande mening

Vi föreslår

att ekonomiutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 14.5.2020

Arto Satonen saml
Ruut Sjöblom saml